

קבור בטנק

תיאור יומיים במלחמת יום הכיפורים • מתוך יומן מלחמה שכתב לוחם שריזן

חדשה: להתקדם במגמת סריקה לכיוון התעלה בצד השמאלי של המסדרון. אולי בכל זאת המתקפה מתקדמת? התחלנו לנוע דרך שטח של גבעות לכיוון התעלה. עלינו וירדנו מעל דיונות חול, כשבכל שיח נדמה שמסתתר חייל אויב. הגענו לרכס, והמראה שנגלה לעינינו היה מרהיב: לפנינו השתרע האגם המר הגדול במלוא הדרו. בינינו לאגם הפריד מישור של שישה קילומטרים.

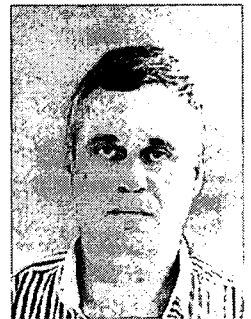
ליד האגם, בסמוך לחורשה - שלושה עצים במדבר נקראים חורשה - הבחנו בטנקים לא מזוהים. היה לנו בטנק מכשיר קשר נוסף, הצבנו אותו על רשת הקשר החטיבתית והקשבנו לשיחה בין המג"ד למח"ט. המג"ד קיבל פקודה לנוע לכיוון האגם, אך ביקש לברר באופן נואש, דרך המח"ט, האם הטנקים ממול הם שלנו או של המצרים. לפי דרישתו, הביאור משקפת 20X120, אך גם איתה לא ניתן היה לקבל תשובה חד-משמעית. שמענו כיצד עמיר מנסה להסביר שזו תהיה התקפת התאבדות - במישור הפתוח לא ניתן לתפוס מחסה - ומתחנן לקבל דחייה, אך לשווא. המח"ט השיב, לחרדתנו, שאין לו קשר לרמה הממונה, זו התוכנית, ואין ברה, חייבים לבצע אותה.

המג"ד פנה לגדוד ברשת הגדודית ונתן פקודת התקפה. בקולו לא ניתן היה להבחין בדרמה, שלה היינו עדים מקודם. המג"ד נע ראשון, כשהגדוד יורד אחריו מהרכס למישור, בפריסה רחבה, למה שעלולה להיות נסיעתנו האחרונה, עם פגז בקנה, צלב הירי מונח על הטנקים ממול, כשאנו רועדים ומתפללים שהטנקים ממול שלנו. כשעברנו את מחצית הדרך החלה התקווה להתעורר. אילו היו שם טנקים מצריים, היינו כבר מזמן בוברים.

הגענו לאגם ופנינו ימינה לכיוון הגשר. קיבלנו הוראה להצטרף ולעזור לכוו של אריק שרון בהגנה על המסדרון מפני התקפות המצרים מכיוון צפון. הטנק של דני רביב הפיל גלגל הינע, ואנו התבקשנו לעזור לו. הגדוד המשיך בלעדיו. איך זה שהטנק שלו מתקלקל תמיד בזמן המתאים! אחד החיילים סיפר שהוא שמע אותו מנסר בלילה את גלגל הינע, סיפור שהיה כמובן מופרך לחלוטין.

מעלינו עברו מטוסי מיראזי עם משולשים צהובים גדולים. הבטנו בהם בתימהון. למי הם שייכים? מישהו צעק שאלו מטוסים לוביים. ישבתי על הצריח והצטרפתי לחגיגת הירי על המטוסים בירי מהמקלע המפקד. הייתי ממש מרוצה מעצמי. הפחד שלי ממטוסים נעלם. מה חבל, סיפרו לנו זאת מאוחר יותר, שמשולשים צהובים הם דווקא סימון של המטוסים שלנו. בקשר שמענו שעל הגדוד שלנו נפתחה בטעות אש מגדוד

אליעזר ברנע

טנקיסט במלחמת יום הכיפורים. הצטרף כתותחן לטנק שהגיע על זחלים מצאלים לתעלת-סואץ. שם הצטרף הטנק כתגבורת לגדוד 198, שמנה אז 6 טנקים בלבד.

16.10.73 יום שלישי

חצות. הירח עלה. ישבנו על הצריח וצפינו מערבה. היינו אמורים לנוע, אבל ההוראה לנוע התעכבה. בינתיים שיננו לנהג שוב ושוב, כדי שהדבר ייחרט בזיכרונו, כי אם הטנק ייפגע, עליו לחפש באפיסקופ את הירח, הנמצא בצד מזרח, ולנוע אליו, לכיוון כוחותינו. כשטנק נפגע, לנהג יש את רוב הסיכויים להישאר בחיים, אך מהלם הפגיעה הוא עלול לאבד את עשתונותו, לנטוש את הטנק או לנסוע לכיוון הלא נכון. זמן היציאה נדחה ולאחר מכן נדחה שוב, כך שקיבלנו במתנה פסק זמן נוסף לחיות. ישבנו על הצריח, נושמים את אוויר הלילה הקריר והטוב.

השמיים במערב, מכיוון התעלה, החלו להאדים ממדורות הטנקים הבורעים. הרהרתי בטנקיסטים המסכנים הנשרפים בתוך הטנקים במוות נורא. מי יודע, אולי איזה טנקיסט אחד בובר שם במקומי. פתאום תקף אותי רעב נוראי, ונזכרתי שלא אכלתי דבר מאז הבוקר. ישבתי ואכלתי כמויות אדירות של מזון במין בולמוס חסר שליטה.

הבוקר עלה, ולפנינו נראה מחזה מדהים ומפחיד כאחד. מהשטח הגבוה שבו היינו ראינו את כל הצבא פרוס מאופק לאופק. כמות אדירה של טנקים ושל כלי רכב. המבהיל היה שהכל נראה תקוע. משהו כנראה השתבש, אולי המתקפה נכשלה. מפקד החטיבה, גבי עמיר, הגיע לביקור בהליקופטר לדיון עם המג"ד. ברגע ששניהם נפרדו, נחת פגז בודד בדיוק במקום שבו הם עמדו. הארטילריה המצרית הייתה במיטבה.

המג"ד דיווח לנו שהמשימה המקורית שלנו בוטלה. הרגשתי הקלה. קיבלנו את חיינו במתנה. בינתיים, לאחר כשעה קיבלנו משימה

הבוקר עלה לאחר לילה ללא שינה. בשעה 7 קיבלנו התראה על חטיבה מצרית שנהיה לעברנו. עלינו לעמדות וחיכינו בפחד. לאחר כשעה המתח פג, שכן שום טנק לא הגיע. נכנסנו לשאננות וישבנו על הצריחים. נו טוב, המודיעין שוב פישל, כמו תמיד, התבדחנו. ממול הגיעה משאית דלק מצרית, שטעתה כנראה בדרך. טנק לידנו ירה לעברה שני פגזים והחטיא. עופר נותן לי הוראה לירות ולהראות להם כיצד פוגעים. המשאית נעצרה במרחק 1,200 מטר. המשיה מצרים נעצרו, ירדו והסתדרו כאילו לתמונת מחזור, מביטים לעברנו. היה לי כל הזמן שבעולם לכוון ולפגוע. זו הייתה בעצם הוצאה להורג. התפלאתי מכך שאיני מרגיש שום רגש ומבצע זאת בצורה מכנית. השתהיתי לפני הלחיצה על ההדק, נותן למצרים שנייה נוספת לחיות. לחצתי על ההדק, וראיתי את פגז המעידק טס לכיוון האיש האמצעי ופוגע לו ישר בבטן. חלקיק שנייה, והאנשים עם המשאית נעלמו בכדור אש ענקי. מהמשאית לא נשאר דבר, רק כתם שחור על הקרקע. מישהו מאחד הטנקים צעק שהוא מזהה פצוע. לתמהונו, אחד המצרים שרד את ההתפוצצות הנוראה. קטוע רגל הוא נראה זוחל וזוחל ללא תקווה. מאחר שהיה בשטח ההפקר, לא היה מי שייגש ויגיש לו עזרה. חשבת ליירות בו ולקצר את ייסוריו, אך לא הייתי מסוגל. לא הייתה לי בררה אלה להמשיך ולהתבונן בו במשך כל היום.

מימין הופיע גייפ מצרי נושא טילים בטיסה מטרופת. כיוונתי את התותח להיסט מקסימלי, ובפגז השלישי הגייפ נפגע והתפוצץ. גופות המצרים עפו באוויר לגובה של עשרות מטרים. זכיתי למחמאות. השעה הייתה 11. ביקשתי מהנהג גפרורים וניסיתי להצית סיגרייה. הסתכלתי לתומי על הרכס ממול, וקופסת הגפרורים נשמטה מידי. על קו הרכס ממול צפו עשרות רבות של נקודות שחורות, שלא היו שם קודם. הנקודות גדלו וגדלו והפכו לצריחי טנקים. היו אלה הטנקים של החטיבה המצרית, שחשבונו שלא תגיע. הרכס כוסה בהבזקים בדומה להבזקי מצלמה. היו אלה רשפי האש מתותחי הטנקים המצריים. קשה היה להאמין שהכל אמיתי. "לפתוח באש!" נשמע קול המגיד, שניער אותנו. התאשטנו. לא היה די זמן לבצע פקודת ירי מסודרת, הפקודה של עופר הייתה "תירה!" "תירה!" מאחר שלא הייתה לנו הנמכה לתותח, נעמדנו גלויים לגמרי על הסוללה. הטנקים עמדו קרובים, מרחק של 10-20 מטר זה מזה, כך שלא ניתן היה להחליף עמדה. כל מה שנדרש היה לעמוד במקום, לירות, לא לרדת, חשופים לאש טנקי האויב. לא לכל המט"קים היה האומץ לעשות זאת. הטנקים המצריים עזבו את הרכס ממול והחלו בהתקפת מצח. קשה היה שלא להתפעל מהאומץ שהפגינו. מאחר שהיינו טנק קיצוני ימני, נדמה היה לי שכל הטנקים הרבים זוהרים היישר לעברי. היינו בסך הכל 15 טנקים שהגנו על המסדרון לתעלה. מאחורינו לא הייתה שום תגבורת, כך שאם המצרים עוברים אותנו, הם מנתקים את כל הכוח שחצה את התעלה. הרגשתי שגורל המלחמה מוטל על כתפיי. זה היה או הם או אנחנו. התרכזתי ריכוז אדיר ויריתי פגז ח"ש לכיוון הטנק הראשון. הפגז פגע, ראיתי הבזק. "מטרה!" קראתי. הצוות שאג בשמחה, אך הטנק המשיך לנסוע. כיוונתי שוב, יריתי, ראיתי הבזק, אך הטנק

שכן. טנק מהגדוד נפגע משלושה פגזים חלולים בצריח, מט"ק נפצע והפך למשותק. התברר שהמט"ק היורה והמט"ק הנפגע היו חברים טובים מקורס מפקדי טנקים.

השלמנו את תיקון הטנק של דני ונענו לכיוון הגדוד. מרחוק, מכיוון הצר, איזור החציה, ראינו את נפילות הקטיושות, שנראו כנפילות פצצות אטום. ענני עשן שחור ענקיים התמרו אל על. ריחמתי על המסכנים הנמצאים במקום. בהמשך הדרך עברנו ליד אותם טנקי מגיח שהאדימו בלילה את השמיים. אחדים מהם עדיין בערו. גופות של טנקיסטים היו מוטלות לידם, חלקן שרופות וחלקן שלמות, מהוות תזכורת למה שמצפה לנו ומצדיקות את ראשי התיבות שהצמדנו בציניות לשם הטנק מגיח - מחסן גופות חיל השריון. מי יודע? אילו מבצע החציה היה מתבצע כמתוכנן, ייתכן שאנחנו היינו מוטלים כאן במקומם.

נדמה היה לי ששומעים קולות של אנשים מתוך אחד הטנקים הבורעים, קוראים לעזרה. חיפשתי מסביבי מישהו שייגש לטנק העומד להתפוצץ, אבל גיבור כזה לא היה בנמצא. גיבורים כאלה ניתן למצוא, כנראה, רק בסיפורי "חשופים בצריח".

חברנו לגדוד שלנו, עלינו על סוללה לעמדת ירי, והמראה שראינו היה נורא. עשרות טנקים פגועים - שלנו ושלהם - היו מעורבים אלה באלה בשטח ממול, כשמסביבם פזורות גופות. באופן ספונטני קראנו למקום עמק הבכא.

מטוסים מצריים הגיעו ותקפו את הכוח המצרי שממול. ישבנו על הצריחים, לועגים לטייסים השלומיאליים המפציצים את כוחותיהם שלהם. השמחה לאיד לא ארכה זמן רב. מטוסי מיראז' שלנו הגיחו מעבר לאופק והטילו גם עלינו פצצות. אחד המט"קים קיבל רסיס בעין והחל לצעוק בקול היסטרי שנשפכה לו העין. המגיד שלח אנשים שיחלצו אותו ושיפסיקו את צעקותיו בקשר. אחד ממטוסי המיראז' נפגע, והדלק הבער וחלקי המטוס התפזרו באוויר. הטייס לא קפץ.

הלילה ירד כשאנו נשארים בקו החזית. התחלנו לקבל טפטוף של אש מרגמות, שהתברר שנורתה על-ידי כוחותינו. למרות המאמצים לא הצליחו גלגות את יחידת המרגמות, וההפגזה נמשכה לתוך הלילה. קומנדו מצרי התקדם בחושך וירה פצצת RPG על אחד הטנקים. כל הגדוד הגיב באש מקלעים לתוך החשכה. היינו שלושה בצריח. התחלקנו בשמירה: שניים שמרו בחוף, בזהים בחושך הסמיך, ואחד ישן בפנים, על הרצפה התחתית. כאן באו לידי ביטוי כמויות התחמושת של המקלע אפס-שלוש שאגרתי בטנק. במשך כל הלילה ריססנו באפלה את כל התחמושת שהייתה לנו, בתקווה להרחיק את אנשי הקומנדו - האמיתיים או המדומים - שראינו בחושך. שמרתי על הצריח, ובטעות דחפתי והפלתי את מכשיר הרדיו היישר על ראשו של עופר המסכן שישן למטה. לך תסביר לו שזה היה במקרה.

ההרגשה הייתה שכולם מנסים להרוג אותנו: גם המצרים וגם כוחותינו. רגשות השנאה והנקמה שהרגשתי כלפי האויב נמוגו. פתאום הבנתי שהלוחמים המצרים ממול הם בעצם מיטב הנוער, ממש כמונו. אנחנו, הלוחמים משני הצדדים, נמצאים בעצם באותה סירה. המנצח במלחמה יהיה החייל שיישאר בחיים, והמפסיד - זה שימות.

המשיך לנסוע. פחד החל לחלחל בלב. הייתכן שהטנקים שלהם מוגנים במיגון חדש? בפגז השלישי חיכיתי עד שהטנק יתקרב למרחק של 1,100 מטר, כיוונתי נמוך לכיוון התובה ויריתי. ראיתי פגיעה, אך יצאה מהצריח. הטנק המשיך לנסוע עוד כ-20 מטר ונעצר. אף אחד לא יצא ממנו. כיוונתי לטנק שאחרי, ירתי ופגעתי.

כיוונתי לטנק השלישי, שנעצר בינתיים. לחצתי על ההדק, ואין תגובה. צעקתי "ירי ירי!" בעוד הצוות מנסה נאשות לברר מה סיבת התקלה, ראיתי כיצד הטנק מצודד לאט לאט את הצריח, וקדח התותח השחור פונה לכיווני. חשבתי על התותחן ממול המסובב את ידיות התותח. ממרחק של 1,500 מטר ישנם כל הסיכויים שבעולם לפגוע בטנק שלנו ולהעלות אותו באש. מיששתי את העוזי שהיה מונח בין רגליי טעון ולא נצור. הפחד הגדול שלי היה להישרף חי, ולכן התכוונתי להתאבד אם הטנק יידלק ואשאר כלוא בפנים. הטנק המצרי ירה, ראיתי את רשף הירי מהתותח וידעתי שיש לי שתי שניות עד שהפגז יגיע. התחלתי לספור בלב: "אחת, שתיים, שלוש, ארבע!"

בזמן הספירה לא ידעתי אם אני חי או מת. כשהגעתי לארבע הבנתי שהטנק ממול החטיא, ואני חי!

"נהג, אחורה מהר!!!" נזכר מישהו בצעוק. זה לקח יובלות עד שהטנק שלנו ירד מהסוללה. בזמן סכנה שעון הזמן הרגיל מפסיק לפעול, וכל שנייה נראית כנצח. עמדנו עכשיו עם פגז פגום בקנה. לפי הנוהל היינו צריכים לחכות כדקה לפני שאנו מוציאים את הפגז מהתותח, מאחר שעלולה להתרחש הצתה מאוחרת, והפגז עלול להתפוצץ לנו בפרצוף. עופר החליט להסתכן ולא להמתין. מדמון הוציא את הפגז מהקנה וזרק אותו מייד החוצה דרך הפתח. הצלחנו.

עלינו מחדש לעמדה על הסוללה. עופר החליט לפתע לשפר עמדה לפנים. עזבנו את הסוללה ונסענו קדימה, לבדנו, לכיוון המצרים, כשפגזי הטנקים מאחור חולפים מעל ראשינו. החלפתי מבטים מבהלים עם מדמון. המגי"ד הבחין בנו וצעק לעופר לחזור מהר לאחור. סיימנו את הטיול המזורז במקום שממנו יצאנו. המשכנו בירי. ממרחק של שלושה קילומטרים זיהינו טנק אמפיבי נוסע כשהוא עמוס חיילי חי"ר. ירתי עליו בהיסט מקסימלי ופגעתי בו בפגז השלישי.

זהו, הכל הסתיים. מתקפת המצרים נשברה, והם נסוגו לאחור, משאירים עשרות טנקים פגועים בשטח. המתח השתחרר בבת אחת, וההרגשה הייתה נהדרת. מהכוח שלנו אף אחד לא נפגע. המגי"ד בירך את כולנו ושאל טנק טנק על מספר הטנקים שבהם הוא פגע. התברר שהטנק של אבי החזיק בשיא: הוא פגע ב-12 טנקים. בסך הכל פגענו ב-48 טנקים. המגי"ד אמר בציניות שאפשר לבקש מאבי להעלות את מספר הטנקים שבהם הוא פגע בשניים, כדי שסך הטנקים הפגועים יהיה מספר עגול. כולנו צחקנו.

גבי ביקש במפתיע את קופסת הגפרורים שלו בחזרה. חיפשתי אותה בכל מקום, אך לא מצאתי. ניסיתי להרגיע את הנהג הזועם. הזכרתי לו שהייתה מתקפה של המצרים, ולכן הקופסה נשמטה מידי, כנראה לרצפה התחתית, אך זה לא הואיל. "יותר לא אתן לך גפרורים!" הוא הכריז בכעס.

את המשך היום "בילינו" בצליפה על חיילים מצרים שהסתובבו כסהרורים בשטח. האדישות שבה הם הסתובבו בלא לשים לב ליריות הפוגעות לידם הייתה לא מובנת. ייתכן שהם לוקחים סמים, הציע מישהו הסבר.

בערב נפרדנו בהקלה מ"עמק הבכא", כפי שקראנו למקום, ונסענו לאחור. רק לאחר המלחמה גילינו שהשם האמיתי של אותו שדה קרב הוא החווה הסינית.

בדרכנו לחניון חלף על פנינו גדוד שהשתתף בלחימה מהצד השני של הפרוזדור. המצרים תקפו בכוח רב גם מצד זה, מכיוון דרום, ואותו גדוד השתתף בהדיפת ההתקפה. אנשי הצוות על הטנקים נופפו לנו לשלום וסימנו באצבעות מונפות את מספר הטנקים המצריים שבו הצליח לפגוע כל אחד מהם.

הצטרפנו לחניון הלילה של אוגדת אריק שרון. בחניון ניגשו אלינו מספר מילואימניקים, שבניהם שירתו בשריון, במטרה לשאול על גורל היחידות שבניהם שירתו בהן. אב מודאג שאל אותי על גדוד 9. נחרדתי. האם אספר לו שמגדוד זה נשאר טנק אחד: עניתי בלב כבד שאינני יודע. לימים ראינו באחד מחניוני הטנקים את הטנק הזה וניגשנו לחלוק לו כבוד. אין צדק בשריון. גם אם נשארת טנק יחיד מכל הגדוד, ימשיכו לשלוח אותך לחזית שוב ושוב, עד שתיפגע. לשם השוואה, גדוד הצנחנים איבד בחווה הסינית כשליש מאנשיו. אלה ששרדו פונו לאחור, לא השתתפו יותר בלחימה ועברו שיקום נפשי. לאנשי השריון האפורים אין כנראה מספיק יחסי ציבור.

ישבנו בחושך על הצריח וריכלנו על עופר. בעקבות "הטיול" שהוא ערך לנו הרגשנו שהוא חוזק שוב לסורו בניסיונו, כפי שחשבנו, להשיג צל"שים על חשבוננו. מאוחר יותר גיליתי בעופר גם צדדים אחרים. ביום הראשון למלחמה, כשעוד היה טען בטנק של דני רביב, הוא הבחין בחייל פצוע המוטל בין גדרות אחד המוצרים ליד התעלה. למרות שדני רביב אסר עליו, הוא קפץ ביוזמתו מהטנק, רץ לפצוע וחילץ אותו. הוא עשה זאת למרות שעמד לפני חתונה. נראה לי ששפטנו אותו בחומרה רבה מדי ועשינו לו עוול.

בלילה הצבנו את הנהג לשמור ראשון, בדיעה שהוא ישבור שמירה. לעומת החזית, חניון הלילה בעורף נראה כמקום הבטוח בעולם. השארנו את השמירה לחיילי החי"ר, שיתאמצו קצת. באותו לילה היינו צריכים לשמור רק במחצית הראשונה של הלילה ולהעיר בחצות טנק אחר. ניגשתי לחי"רניקים וביקשתי שיעירו אותי בחצות. כדי שלא ישכחו, סיפרתי להם שיש לנו משימה חשובה. "לא להירדם" שמעתי את החי"רניקים מעודדים איש את רעהו. הנהג שבר שמירה, כצפוי. בחצות הרגשתי מישהו מנענע אותי ומספר על משימה מיוחדת שאנו צריכים לבצע. לקח לי זמן להבין על מה הוא מדבר. זכור לי מבט העלבון בעיניו, כשהוא ראה אותי ניגש לטנק השכן ומעיר איש צוות.

